

Debat

Storspoven bør fredes nu!

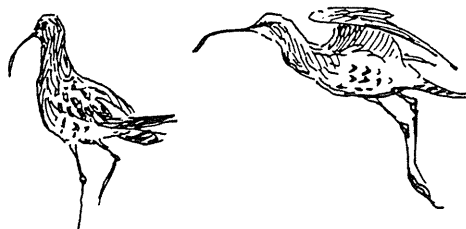
– eller: historien gentager sig

Den "nuværende beskydning af den mørkbugede (Knortegås) i Danmark og Vesttyskland er næppe i sig selv en afgørende, begrænsende faktor, men baggrunden herfor må siges at være, at de fleste europæiske lande afholder sig fra en beskydning". Det var en af konklusionerne på Vildtbiologisk Stations udredningsarbejde om betydningen af Knortegåsejagten, som Mette Fog foretog omkring 1970 (M. Fog, Status for Knortegåsen. – Vildtbiologisk Station, 1972). Af hensyn til den Lysbugede Knortegås blev arten alligevel fredet i Danmark i 1972, hvorefter bestanden af Mørkbugede Knortegæs mangedobledes i løbet af blot ti år!

Jagten uden betydning, men alligevel...

Nu 20 år senere har første del af historien gentaget sig for Storspoven. Efter mange års pres fra DOF, og siden bakket op af Vildtforvaltningsrådet, udførte Vildtbiologisk Station (nu DMUs afdeling for flora- og faunaøkologi) i 1990 et udredningsarbejde om den betydelige nedgang gennem det sidste halve århundrede i Storspovebestanden i Nordeuropa og jagtens mulige betydning herfor (K. Henriksen, Danske Vildtundersøgelser 46, 1991). Rapporten konkluderer, at "Med den nuværende viden om artens bestandsomsætning kan det ikke påvises, at en jagtlig udnyttelse på mellem en fjerdedel og en tredjedel af ungeproduktionen påvirker ynglebestanden i negativ retning."... Men "det kan ikke udelukkes, at jagten i samspil med habitatforringelser og -ødelæggelser påvirker bestanden negativt." "En midlertidig og tidsbestemt totalfredning af den store regnspove såvel i Danmark som i Frankrig... vil give mulighed for at vurdere, om arten er udsat for en sådan kombinationseffekt."

Rapporten giver en grundig indføring i artens status og de nyeste ynglebiologiske undersøgelser i Sverige og Finland. Herfra er fremkommet særdeles vigtig ny viden siden min udredning i 1983-1986 (H. Meltofte, Vår Fågelv. Suppl. 11: 135-140, 1986). Således har det vist sig, at artens ynglesucces i Sverige og Finland er langt ringere på agerland, end det antoges, da jeg beregnede ungeproduktionen. I landbrugsland, hvor hovedparten

af bestanden i begge lande yngler, er ungeproduktionen så ringe (0,25 flyvedygtige unger pr par pr år), at bestanden kun kan opretholdes ved tilskud af ungfugle fra moseområder med bedre ynglesucces (Å. Berg: Ecology of Curlews (*Numenius arquata*) and Lapwings (*Vanellus vanellus*) on farmland. – Sveriges Landbruksuniversitet, 1991).

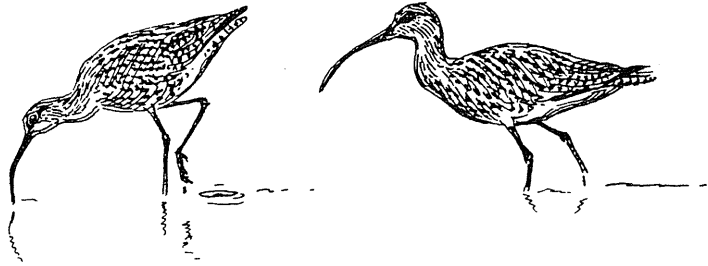
Hvor er analysen?

Der kan ikke være tvivl om, at hovedårsagen til nedgangen i ynglebestanden af Storspover i Sverige og Finland er ødelæggelser og forringelser af artens ynglehabitater. Det drejer sig primært om dræning og opdyrkning af moser og enge, tilplantning med skov, tørvegravning og tilgroning af tidligere græsningsarealer. Resultatet er blevet, at arten er fordrevet fra mange tidligere ynglepladser, og at den har for dårlig ynglesucces på store dele af resten.

Her kommer så jagten ind med en afskydning, der ifølge DMUs tal er i størrelsesordenen 25 000 nedlagte fugle om året fra denne bestand, hvoraf 9-10 000 nedlægges i Danmark. Et meget optimistisk skøn over ungeproduktionen (se nedenfor) giver 100 000 ungfugle pr år, hvilket betyder, at jagten inklusive anskydninger tager mellem en fjerdedel og en tredjedel af årsproduktionen. Da dødeligheden for førsteårsfugle er beregnet til 53%, skyldes mindst halvdelen af dødeligheden således jagt. Hvad betyder det for bestanden? *Det analyseres overhovedet ikke i udredningen.* Keld Henriksen nøjes som citeret med at postulere, at jagten ikke kan påvises at have nogen negativ effekt på ynglebestanden.

Hvor meget er for meget?

Vores viden om hvorvidt jagt påvirker bestandsstørrelserne af de jagede bestande er yderst ringe, især for trækfugle. Amerikanske undersøgelser tyder på, at man kan skyde helt op til 40% af efterårsbestanden af hurtigt reproducerende svømmeænder, men kun så lidt som 10% af de langsommere reproducerende dykænder, før næste års ynglebestand reduceres. Men under de senere års tørke og forringelser af ynglepladserne for nord-

amerikanske svømmeeænder har det vist sig, at selv en afskydning på 3-10% kan være for meget, når fuglene har dårlig ynglesucces (J.-Y. Pirot & A. D. Fox, *Managing Waterfowl Populations*. – IWRB Special Publication No. 12: 52-62, 1990).

På baggrund heraf må man for Storspovens vedkommende spørge, om en fuglebestand, hvor hovedparten af bestanden ikke producerer unger nok til at opretholde sig selv, overhovedet kan tåle en afskydning. Når den bestandsbegrænsende faktor for bestanden i sin helhed efter alt at dømme er for ringe ungeproduktion, så må hver eneste skudt fugl, ung eller voksen, da efter al logik yderligere bidrage til at reducere bestanden. En bæredygtig jagtlig udnyttelse forudsætter, at der er tæthedsafhængige dødsårsager, som forbedrer overlevelsen for de resterende, når en del af bestanden er blevet skudt. Det kan næppe være tilfældet for Storspoven, da der efter alt at dømme er plads og føde nok til de voksne.

For store bestandstal og undervurderet afskydning?

Regnes videre på Henriksens tal, fås en bestand (efter yngletiden) på 400 000 Storspover i Sverige, Finland og Nordvestrusland (250 000 adulte, 100 000 juvenile og 50 000 ældre ungfugle). Det er lige så mange som anslået for hele den vesteuropæiske vinterbestand (C. J. Smit & T. Piersma, *Flyways and reserve networks for water birds*. – IWRB Special Publication No. 9: 24-63, 1989). Vinterbestanden inkluderer imidlertid flere hundrede tusinde fugle fra De Britiske Øer, Norge og det øvrige Nordeuropa, hvorfor Henriksens bestandstal synes meget høje.

Også ungfugleproduktionen synes meget optimistisk anslået. I betragtning af, at hovedparten af bestanden yngler på marker kan man betvivle, at der i gennemsnit produceres 0,8 flyvedygtige unger pr par pr år.

Disse tal kan imidlertid være ligeså gode som så mange andre, men fælles for dem er, at de giver en relativ afskydning, der ligger i den lave ende af usikkerhederne.

De beregnede 25 000 nedlagte fugle forudsætter tillige, at danske jægere indrapporterer alle de Storspover, de skyder. Dette er stærkt tvivlsomt i disse år, hvor der er sat fokus på denne jagt. Med en korrektion på i størrelsesordenen +50% for afskydningstab (dvs. at en trediedel af de skudte fugle går tabt), kan den samlede afskydning af de pågældende bestande meget vel nærme sig 40-50 000 Storspover om året, eller en væsentligt større andel af ungfugleproduktionen end angivet af Henriksen. Hertil kommer, at 20% af de Storspover, der nedlægges i Frankrig, ifølge finske ringmærkningsanalyser er adulte, som er endnu mere "værdifulde" for bestanden end ungfuglene.

Alle disse forhold tyder efter min opfattelse på, at jagten er langt mere kritisk for bestanden, end efter Henriksens vurdering. Hvortil så yderligere kommer, at jagten fordriver spoverne fra mange værdifulde raste- og fourageringsområder, og gør dem så sky, at også andre menneskelige aktiviteter bidrager til forstyrrelserne.

Spoverne skal fredes

Hele denne diskussion kan synes overflødig i betragtning af, at DMUs rapport anbefaler en fredning af spoverne. Jeg er ganske enig i, at kun en fredning kan vise om jagten er et problem. I tilfældet med Knortegåsen blev Danmark det sidste land, der havde en almen jagttid. Med spoverne har vi en chance for i det mindste at nå at blive de næstsidste, der freder en bestand, som har været i tilbagegang i årtier, og som givetvis er meget følsom over for jagtlig udnyttelse.

Selv med en fredning af spoverne i både Danmark og Frankrig tør jeg imidlertid ikke håbe på en gentagelse af succesen med Knortegåsen. Vi får næppe ti gange så mange Storspover, men der er efter min mening gode chancer for, at bestanden kan vokse eller i det mindste opretholdes også i landbrugslandet i Sverige og Finland. Alternativet er, at der fremover kun vil kunne yngles Storspover på moser, hvor ynglesuccesen er tilstrækkelig til at bære den ekstra jagtlig dødelighed.

Hans Meltofte